

POSUDEK VEDOUCÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

NÁZEV: *Císařský dvorní hřebčín v Kladrubech nad Labem v rudolfínské době*, 39 stran textu, seznam pramenů, literatury, internetových zdrojů, obrázků a příloh, 3 textové přílohy

AUTORKA: Štěpánka PETRIČÁKOVÁ

VEDOUCÍ PRÁCE: PhDr. Jaroslava HAUSENBLASOVÁ, Ph.D.

Ústav českých dějin FFUK, 2021

Štěpánka Petričáková si vybrala jako téma své bakalářské práce zpracování dějin hřebčína v Kladrubech nad Labem v době vlády Rudolfa II. (1576–1612). I když se rozhodně nedá tvrdit, že by tato významná památka zapsaná na seznamu UNESCO byla historiky opomíjena, nejsou její dějiny v tzv. rudolfínském období zpracovány příliš do hloubky. Chybí nám také vysvětlení přístupu Rudolfa II. k chovu koní a objasnění postupu při výběru těchto zvířat do stájí, jimiž se císař pyšnil na Pražském hradě, kde se koně stávali živými „exponáty“ pověstných císařových sbírek. Právě tyto panovnickovy strategie nám může částečně objasnit analýza relativně krátkého úseku dějin hřebčína v Kladrubech nad Labem. Jak autorka sama uvádí v abstraktu své práce, za stěžejní událost považuje povýšení hřebčína na dvorní „chovnou instituci“ a snaží se na základě nejen dosavadní literatury, ale především dochovaných archivních pramenů vysvětlit toto panovnickovo rozhodnutí a popsat jeho důsledky. Výzkum provozu hřebčína a jeho zařazení do systému císařského dvora a do celkového pojetí životního stylu v pražské císařské residenci byl pro ni příležitostí zamyslet se i nad významem koní v raném novověku a zejména na panovnickém dvoře. Předkládaná bakalářská práce tak svým zaměřením a metodologickým přístupem osciluje na pomezí správních a kulturních dějin a tzv. animal history.

Pro uskutečnění poněkud komplikovaného cíle svého zadání měla Š. Petričáková výborné předpoklady. Jako studentka historie a germanistiky (obor němčina paralelně na PedF UK) si mohla dobře poradit s německy psanými prameny (Národní archiv, SOA Zámorsk) a jako znalkyně chovu koní s praktickými zkušenostmi mohla zsvěceně interpretovat nejen obsah těchto dokumentů, ale také výpovědní hodnotu pramenů obrazové povahy.

Práce je přehledně strukturována do šesti kapitol, jejichž názvy a obsah svědčí o promyšleném přístupu k řešení úkolu. V úvodu vymezuje Š. Petričáková své téma, vysvětluje zásadní pojmy, jež v textu používá, a upřesňuje cíle práce. Vlastnímu výkladu o kladrubském hřebčíně předchází kapitola pojednávající o typech ušlechtilých koní v renesanční Evropě, jejich výcviku pro tehdejší potřeby panovníků a šlechty, k nimž patřilo především jejich využití při cestování, ve válce, při lovu a dvorském ceremonielu, a péči o tato vysoce ceněná

zvířata. Právě vysokými náklady na pořizování tehdy oblíbených španělských koní vysvětluje autorka snahu střeoevropských Habsburků zajistit chov z vlastních zdrojů a zříditi „sít“ hřebčinců napříč monarchií. Jako jejího zakladatele pak uvádí krále a pozdějšího císaře Ferdinanda I. Hřebčín v Kladrubech lze tedy chápat jako součást promyšleného systému zásobování habsburského dvora ušlechtilými koňmi.

Založení a starším dějinám tzv. kladrubské obory se věnuje autorka ve třetí kapitole své práce. Zdůrazňuje nejen vhodné přírodní podmínky pro chov koní v této oblasti Polabí, ale také důležitou roli šlechtického rodu Pernštejnů, jehož členové zřídili na tomto místě v rámci svého pardubického panství loveckou oboru a začali zde chovat i koně. K založení skutečného hřebčína však došlo až poté, co panství koupili roku 1560 Habsburkové, bezpochyby již s tímto záměrem.

Jádrum práce je čtvrtá kapitola, kterou Š. Petričáková zahajuje datem 1579, kdy vydal Rudolf II. dokument o jmenování Rudolfa Braitenbacha hřebčinským v Kladrubech a v následném textu definuje jeho povinnosti. Toto datum považuje autorka zcela správně za mezník, kdy se změnil správní statut hřebčína na dvorní (i když to není explicitně v textu uvedeno), protože byl vyjmut z pravomoci pardubického hejtmana a podřízen přímo České komoře. Toto institucionální povýšení pak dokumentuje autorka i dalšími fakty. Chovná funkce hřebčína byla doplněna rolí reprezentační, jež následně vyvolala intenzivní stavební činnost. Průběhu stavebních prací, popisu objektu a organizační struktury jeho provozu v době vlády Rudolfa II. věnuje autorka náležitou pozornost. O významu kladrubského hřebčína svědčí podle Š. Petričákové mimo jiné i významná událost, kdy se toto zařízení stalo dočasným domovem 400 koní chovaných v rakouském Mönchhofu, odkud však museli být v roce 1594 z důvodu ohrožení osmanským vojskem odvedeni. Možnosti výtěžit dosud nepublikované prameny pro objasnění okolností, za nichž k události došlo, a vysvětlení jejich důsledků nejen pro kladrubský hřebčín, ale i pro část pardubického panství a jeho poddých, autorka plně využila.

V poslední kapitole se Š. Petričáková na základě literatury a obrazových pramenů pokusila stručně charakterizovat vztah Rudolfa II. ke koním. V mimořádné zálibě Rudolfa II. v těchto zvířatech a ve stále se zvyšující potřebě ušlechtilých a vzácných plemen při reprezentaci císaře a jeho dvora pak vidí autorka hlavní důvody pro rostoucí význam hřebčína v Kladrubech a pro navyšování počtu zde chovaných koní. Důsledky kvalitativního i kvantitativního nárůstu chovu koní na panovnickém dvoře pak autorka zobecňuje tezí o pozitivním dopadu tohoto vývoje na chov koní v českých zemích v raném novověku.

Současně však uvádí negativní dopady tohoto trendu, a to v daném regionu pardubického panství (zánik některých vesnic, omezování zemědělské obživy místního obyvatelstva apod.).

Práce je doplněna názornými mapkami, tabulkami a především přepisy dvou důležitých pramenů, uložených v Národním archivu, obsahujících výčet finančních nákladů na kladrubskou oboru v letech 1579–1582 a text zmíněného dokumentu o jmenování Rudolfa Braitenbacha na místo hřebčinského z roku 1579. Zde by bylo možno autorce vytknout, že archivní prameny zpřístupnila čtenářům metodou transliterace a nikoliv transkripce, čímž by dosáhla lepší srozumitelnosti textů. Na její obranu je třeba ale uvést, že německý text obsahuje řadu nezvyklých výrazů a termínů a metoda transkripce by mohla někde posunout význam slova.

Kromě uvedených závěrů, které autorka formuluje, je třeba význam předkládané bakalářské práce spatřovat ještě v jedné rovině. Regionální téma, jakým se může na první pohled jevit vývoj hřebčina v Kladrubech nad Labem, dokázala Š. Petričáková propojit se středoevropským prostorem a názorně předvést proces začleňování českých zemí do sociokulturních sítí v habsburské monarchii 16. století.

Práce je napsána pečlivě a v textu lze nalézt jen minimum formálních chyb. Určitým nedostatkem je styl písemného projevu, v němž se příliš často opakují stejná slova. I když je jasné, že autorka tento způsob zvolila záměrně ve snaze o co nejpřesnější vyjadřování, jistě by volnější způsob psaní práci prospěl. Bakalářskou plně práci doporučuji k obhajobě a i přes uvedené výhrady ji navrhuji ohodnotit jako výbornou.

V Praze dne 4. června 2021

PhDr. Jaroslava Hausenblasová, Ph.D.